

Mezinárodní vědecká konference *The Rise of Wallenstein and the Re-Start of the Thirty Years' War 1625*, Praha, 19. dubna 2024.

S přibližujícím se výročím Valdštejnova prvního generalátu (1625–1630) uspořádal Ústav historických věd Univerzity Pardubice mezinárodní konferenci *The Rise of Wallenstein and the Re-Start of the Thirty Years' War 1625* zaměřenou právě na období Valdštejnova vzestupu. Konference se uskutečnila dne 19. dubna 2024 v Zaháňském salonku Valdštejnského paláce Senátu Parlamentu České republiky za podpory Institutu Cervantes v Praze. Záštitu nad akcí převzala místopředsdkyně Senátu PČR paní RNDr. Jitka Seitlová.

Albrecht z Valdštejna byl vlivným českým šlechticem a vrchním velitelem císařské armády za třicetileté války. Jeho tragický konec byl a stále je tématem historických diskusí a dodnes vzbuzuje spoustu otázek. K Valdštejnovu pádu byla vydána řada českých i zahraničních publikací, mnohem méně je však těch, jež se zabývají okolnostmi jeho vzestupu. Poslední výzkumy na toto téma realizovali v 90. letech historici Josef Polišenský a Josef Kollmann. I proto si konference kladla za cíl tyto výzkumy aktualizovat a doplnit je o nové poznatky. Valdštejn byl osobností evropských dějin. Z toho důvodu mnohé příspěvky představily tohoto šlechtice z pohledu zahraničních panovnických dvorů. Na konferenci vystoupilo třináct přednášejících ze sedmi evropských zemí a více než desítky předních domácích i zahraničních vědeckých institucí.

Konferenci zahájila úvodní přednáška emeritního profesora vídeňské univerzity Lothara Höbelta (Universität Wien) na téma *The Court of Vienna and the Context of the Wallenstein Phenomenon in 1624/1625*. Höbelt seznámil posluchače s okolnostmi, které vedly císaře k sestavení velké armády pod Valdštejnovým velením. A v souvislostech nastínil situaci v Evropě, která se zdála být relativně klidná. Po letech bojů totiž středoevropské habsburské monarchii žádné výrazné nebezpečí nehrozilo.

Následující blok byl věnován zahraničně politickým strategiím zemí, které vystupovaly proti habsburské hegemonii. Prvním referujícím byl David Parrott (University of Oxford), s příspěvkem *French perceptions of the rise of Wallenstein, 1624–1626*, v němž přiblížil pohled na protihabsburskou politiku Francie. S nástupem kardinála Richelieu, na pozici prvního ministra krále Ludvíka XIII., došlo ke změně doposud smířlivější zahraniční politiky. Parrot objasnil nejen Richelieho snahy destabilizovat císařskou moc v říši, ale rovněž jak on a francouzští diplomaté vnímali osobnost Albrechta z Valdštejna a hodnotili jeho vzestup.

Jako druhý vystoupil Thomas G. Otte (University of East Anglia, Norwich) s referátem *“A Faraway Country?”: England and the Opening of the Thirty Years' War*. V něm Otee uvedl, že anglická politika v počáteční fázi třicetileté války ztroskotala kvůli neúspěšnému pokusu Jakuba I. Stuarta stát se jakýmsi arbitrem či prostředníkem v evropských záležitostech. Jeho marné snahy dojednat spojenectví se Španělskem nakonec vedly k tomu, že nepodpořil

svého zetě Fridricha Falckého v jeho snaze získat zpět uzmuté kurfiřtství. Po Jakubově smrti se navíc Karel I. ocitl ve válce s Francií a zahájil katastrofickou námořní kampaň proti Španělsku.

Blok uzavřel dánský historik Michael Bregnsbo s příspěvkem *The Motives behind King Christian IV's Decision to Enter the Thirty Years' War in 1625 and His Ensuing Defeat*. V něm zachytil pohnutky dánského krále Kristiána IV., které ho přiměly vstoupit do nejisté války. Položil si také otázku, zda byla porážka skutečně nevyhnutelná a zaměřil se i na okolnosti, které umožnily Dánskému království vyváznout bez územních ústupků vítězi v Lübeckém míru 1629.

Druhý panel se tematicky zabýval událostmi na severu Apeninského poloostrova na počátku Valdštejnova vzestupu. Prvním řečníkem byl italský historik Gianvittorio Signorotto (Università degli studi di Modena e Reggio Emilia), který přednesl referát s názvem *Italy in turmoil. Threats to Habsburg hegemony in the 1620s*. Signorotto posluchače seznámil s napjatou výchozí situací v severní Itálii, kde se po léta křížily zájmy císaře, Španělska a Francie. Dominantní postavení Španělska bylo ohroženo a politické manévry vyvolávaly rozepře mezi italskými státy. Právě události v říši a Valtellině posilovaly zájem o jednání na vídeňském dvoře, kde Valdštejnovu jméno začalo nabývat na významu.

Na Signorotta tematicky navázal příspěvek Tomáše Černušáka *Valtellina as a Breaking Point? Reflections of the Nuncio Carlo Caraffa and the Context of the Politics of Pope Urban VIII*, v němž zachytil severoitalské události v kontextu nástupu nového papeže Urbana VIII. V korespondenci papežského nuncia u císařského dvora Carla Caraffy sledoval proměnu politického směřování Říma a zabýval se otázkou, zdali francouzská intervence v listopadu 1624 a dobytí pevností ve Valtellině mohlo ovlivnit jmenování Albrechta z Valdštejna velitelem císařské armády.

Další blok konference byl věnován trojici španělských badatelů, kteří se zabývali politickými postoji císařova nejbližšího spojence, hispánské monarchie. Manuel Rivero Rodríguez (Universidad Autónoma de Madrid Instituto Universitario La Corte en Europa) se v příspěvku *The Count Duke of Olivares, the union of arms and the turn of 1625* zaměřil na změnu politiky španělské monarchie po nástupu hraběte-vévody de Olivares roku 1625. Především snaha řešit jak podporu rakouských Habsburků, tak boj proti Nizozemcům, ho přiměla přijít s nápadem tzv. vojenské unie. Ta měnila systém financování války s cílem rovnoměrněji zatížit jednotlivé regiony impéria vojenskými kontribucemi a odvody.

Referát s názvem *Wallenstein, the improbable Spanish Client* přednesl Rubén González Cuerva (CSIC – Madrid). Zabýval se v něm otázkou klientelismu a navazováním vztahových sítí mezi španělskými vyslanci a šlechtici u císařského dvora. Španělský velvyslanec na vídeňském dvoře, hrabě Oñate, ovlivňoval císařskou politiku budováním mocné dvorské sítě. Autor však přichází se zjištěním, že se Valdštejn nikdy v těchto sítích otevřeně neangažoval. A to i přes postupné delikátní navazování vztahů mezi Valdštejnem a španělskou diplomacií.

Panel uzavřel s přednáškou *The Infanta Isabella's Strategy (1627–1633): Seeking the military assistance of Wallenstein's forces to pressure the Dutch Republic* Bernardo García García (Universidad Complutense de Madrid Fundación Carlos de Amberes). Věnoval se v ní strategii infantky Isabely ulevit středoevropskému bojišti otevřením druhé fronty ve Frísku, proti Nizozemské republice. Infantka aktivně vyhledávala pomoc generála Valdštejna a nabízela mu různé milosti včetně pozemkového majetku. Referát se zabýval vytrvalostí infantky ve snaze zprostředkovat lepší spolupráci mezi Habsburky a Katolickou ligou právě prostřednictvím Albrechta z Valdštejna.

Předposlední blok konference se zaměřil na středoevropské záležitosti a jako první vystoupil Robert Rebitsch (Universität Innsbruck). V příspěvku *Bavaria and the formation of the imperial army in 1625* přiblížil vztahy mezi Katolickou ligou, vedenou Maxmiliánem I., a císařem. Zaměřil se na politické a vojenské události v letech 1624 a 1625, a zejména pak na formování císařské armády. Zajímalo ho, zda byl pozdější kurfiřt Maxmilián I. iniciátorem naverbování císařského vojska, jaké byly jeho vztahy s Francií či jak důležitou roli hrál Albrecht z Valdštejna.

Maďarský historik Gábor Kármán (Institute of History of the Hungarian Academy of Sciences) přednesl referát *No Way Out from the Maze? Gábor Bethlen in the Thirty Years' War in the 1620s*, v němž se snažil představit osobnost Gábora (Gabriela) Bethlena ve světle doposud opomíjených skutečností, a sice, že nepřátelské jednání vůči Habsburkům vycházelo ze snahy udržet si rostoucí podporu Osmanské říše.

Na závěr konference vystoupili Petr Vorel a Zdislava Röhsner. Přednášku s názvem *Albrecht von Wallenstein and his monetary policy* připravil pardubický historik Petr Vorel (Univerzita Pardubice). Nahlížel v ní na osobnost Albrechta z Valdštejna z pohledu historika hospodářských dějin. Valdštejna tak představil nejen jako vojenského velitele a politika, ale také jako vydavatele mincí. Poukázal mimo jiné na fakt, že jeho mincovnictví a schopnost manipulovat s měnovým systémem bylo úzce spjato s politickou a vojenskou mocí. V neposlední řadě se svým příspěvkem *Wallenstein in the Haus-, Hof- and Staatsarchiv* vystoupila archivářka Zdislava Röhsner (Österreichisches Staatsarchiv Wien), která nastínila obsah a historii valdštejnských archiválií, které jsou deponovány v Rakouském státním archivu ve Vídni.

Čtvrtý tematický blok uzavřel také oficiální část setkání. Konference nebyla pouze o referátech a podnětných diskusích, ale také o doprovodném programu. Účastníci si prohlédli interiéry Valdštejnského paláce a krátký čas strávili také v ulicích Malé Strany, kde za odborného výkladu docenta Pavla Panocha z Univerzity Pardubice obdivovali barokní skvosty.

Během konference vystoupili přední odborníci na danou problematiku. Přítomnost badatelů z dalších evropských zemí, které výrazně ovlivňovaly soudobou politiku, jako

bylo Nizozemí, Polsko či Švédsko, by dozajista přinesla další cenné informace, jež by přispěly k zaplnění bílých míst a ucelení našich dosavadních vědomostí. Tematické zaměření konferenčních příspěvků, jak už z názvu vyplývá, cílilo převážně na politické a vojenské dějiny a trochu tak upozadilo dějiny kulturní. Dozajista neméně zajímavým by mohl být pohled na Valdštejnovu percepci vztahu mezi politikou a uměním. Jak například prostřednictvím uměleckých děl reflektovat svůj vzestup, vlastní pocity a jak mu umění sloužilo coby prostředek k sebe prezentaci.

Konference *The Rise of Wallenstein and the Re-Start of the Thirty Years' War 1625* přinesla nové poznatky a pohledy jak na Albrechta z Valdštejna, tak na dobovou situaci, jež mu umožnila rychlý mocenský vzestup, ale také zapříčinila jeho strmý pád. Vzhledem k úspěchu konference chystají organizátoři knižní monografii, která pojme všechny přednesené příspěvky a měla by vyjít v roce čtyřsetletého výročí zahájení Valdštejnova I. generalátu. Můžeme se tak těšit, že konference a chystaná publikace podnítl další studium a zkoumání osobnosti Albrechta z Valdštejna. Jeho život a činy se tak opět dostanou do popředí zájmu historiků a stanou se tématem dlouhých a podnětných debat.

Mgr. Martin Zelený

Ústav historických věd, Fakulta filozofická,

Univerzita Pardubice

martin.zeleny@student.upce.cz

ORCID: 0009-0003-2554-8814